

การศึกษาเปรียบเทียบ

โดยสรุปเมื่อเปรียบเทียบลักษณะการตั้งถิ่นฐานและผังหมู่บ้านของหมู่บ้านไทยมุสลิมพื้นที่ภาคใต้และหมู่บ้านมาเลย์พื้นถิ่นในพื้นที่มาเลเซีย พบว่ามีความคล้ายคลึงกัน โดยมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานและผังหมู่บ้าน สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศเหมือนกัน ซึ่งสะท้อนถึงอาชีพและวิถีความเป็นอยู่ โดยหากหมู่บ้านตั้งอยู่ในภูมิประเทศแบบชายฝั่ง ก็มักมีลักษณะผังหมู่บ้านเป็นแบบแนวยาว (Linear) และชาวบ้านมีการประกอบอาชีพการทำประมง หากหมู่บ้านตั้งอยู่ในภูมิประเทศเป็นที่ราบจะพบว่ามีลักษณะการผังหมู่บ้านเป็นแบบกลุ่มหรือกระจุก (Cluster) และชาวบ้านประกอบอาชีพทำนา ทำสวน นอกจากนี้ ความคล้ายคลึงอีกประการหนึ่งคือศาสนสถาน ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐานทั้งในหมู่บ้านไทยมุสลิมพื้นที่ภาคใต้และหมู่บ้านมาเลย์พื้นถิ่นในพื้นที่มาเลเซีย เนื่องจากชาวมุสลิมมีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่จะต้องไปมัสยิดเป็นประจำ ดังนั้นจึงถือได้ว่า มัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน

4.2 คุณลักษณะทางสถาปัตยกรรม ภูมิปัญญาพื้นถิ่นและคุณลักษณะสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม

4.2.1 ผังบริเวณและภูมิสถาปัตยกรรม

บ้านไทยมุสลิมในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสำรวจพบว่าลักษณะพื้นที่บริเวณบ้านของชุมชนที่มีลักษณะต่างๆ คือ ชุมชนตามแนวชายฝั่ง (Linear) และชุมชนลักษณะแบบกระจุก (Cluster Village) ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในเชิงขนาดของพื้นที่ โดยพบว่าบ้านของชุมชนตามแนวชายฝั่งจะมีขนาดของพื้นที่ค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับบริเวณบ้านของชุมชนลักษณะแบบกระจุกซึ่งมีบริเวณที่กว้างกว่า แต่เมื่อสังเกตถึงลักษณะการใช้งานพื้นที่ก็พบว่ามีแนวคิดที่เหมือนกัน คือ มีการแบ่งผังบริเวณบ้านเป็นพื้นที่หน้าบ้านและหลังบ้าน โดยพื้นที่หน้าบ้านจะมีลักษณะต้อนรับผู้มาเยือน มีการตกแต่ง จัดวางสิ่งต่างๆในลักษณะสวยงาม เรียบร้อย ยกตัวอย่างเช่น ไม้กระถางจำพวกไม้ดอกไม้ประดับ กรงนกเขา เป็นต้น

รูปที่ 4.1 ไม้ดอกไม้ประดับหน้าบ้าน ที่ตำบลลิง จ.ยะลา

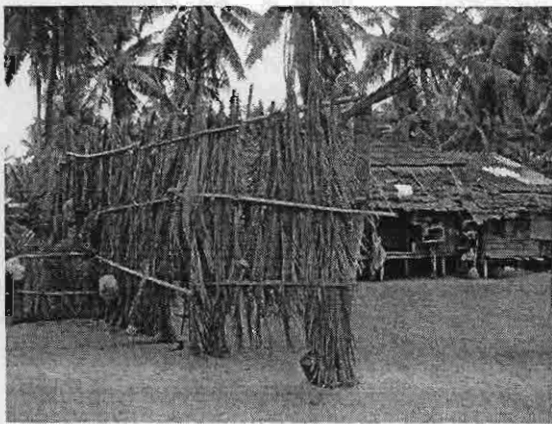

รูปที่ 4.2 พื้นที่หลังบ้าน

ส่วนบริเวณพื้นที่หลังบ้านจะมีลักษณะที่แสดงความเป็นอยู่ของคนในบ้านมีที่อาบน้ำ ส้วม มีการปลูกพืชผักสวนครัว มีที่เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในแต่ละพื้นที่อาจมีลักษณะองค์ประกอบของผังบริเวณและภูมิสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันตามการประกอบอาชีพและวิถีการอยู่อาศัย

ตัวอย่างการใช้พื้นที่ตามลักษณะการประกอบอาชีพที่น่าสนใจคือหมู่บ้านชาวเลที่บ้านทอน จ.นราธิวาส มีการใช้ประโยชน์พื้นที่โดยรอบบ้านแต่ละหลังในเชิงการประกอบอาชีพคือมีพื้นที่สำหรับตากปลา โดยมีลักษณะเป็นแผงไม้ชั่วคราว สามารถถอดเก็บได้เมื่อไม่ใช้งาน ส่วนการใช้ประโยชน์ในเชิงการอยู่อาศัย มีพื้นที่สำหรับอาบน้ำ มีบ่อน้ำ ที่ตากผ้าโดยจึงราวตากผ้าระหว่างต้นมะพร้าว มีสวนไม้ประดับประเภทกระถางอยู่บริเวณหน้าบ้าน และสวนครัวบริเวณหลังบ้าน ซึ่ง

ได้ความชุ่มชื้นจากการใช้น้ำ การอาบน้ำทำให้ต้นไม้เจริญงอกงาม นอกจากนี้ลักษณะเด่นของบ้านเหล่านี้จะมีแผงกันลม ซึ่งทำจากทางมะพร้าวเพื่อลดความแรงของลมในการปะทะกับตัวบ้าน

รูปที่ 4.3 แผงกันลม ที่บ้านทอน จ.นราธิวาส

อีกตัวอย่างหนึ่งคือหมู่บ้านชาวนา อ.เกตรี จ. สตูล ที่มีอาชีพการทำเกษตรกรรมประเภท นาข้าวมีการแบ่งพื้นที่ของส่วนการประกอบอาชีพคือการทำนา ออกจากพื้นที่หมู่บ้านอย่างชัดเจน โดยใช้การปลูกพืชจำพวก มะพร้าว จาก กล้วย หนัก เพื่อกันอาณาเขตระหว่างพื้นที่ทั้งสองออกจากกัน ทำให้เกิดความเป็นส่วนตัวของบ้าน ซึ่งพืชที่ปลูกขึ้นเหล่านี้ก็มีประโยชน์สามารถนำมาใช้งานต่างๆ ได้ เช่น ใช้ใบจากมาทำเป็น คับจากเพื่อมุง ซ่อมแซมหลังคา ทุกส่วนของมะพร้าวกล้วย หนัก ก็สามารถนำมาใช้อุปโภคและบริโภคได้ทั้งสิ้น ในบางบ้านก็มีการปลูกสวนยางระหว่างพื้นที่บ้านและทุ่งนา การปลูกพืชเป็นแนวเพื่อกันพื้นที่ดังกล่าวทำให้บริเวณพื้นที่รอบบ้านเกิดเป็นพื้นที่โล่งที่สามารถประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้ มีพื้นที่อาบน้ำและห้องส้วมอยู่ห่างจากตัวบ้าน มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์ คอกสัตว์พวกไก่ วัว อยู่ใกล้บ้าน มีขุ้งข้าว มีการปลูกต้นไม้ตามความเชื่อของไทย คือ ปลูกต้นไม้มงคล เช่น ปลูกมะขาม มะยม บริเวณลานหน้าบ้าน ปลูกพืชไว้ใช้งานและบริโภค เช่น ปลูกต้นนุ่น เตย กล้วย น้อยหน่า หนัก จาก มะพร้าว

รูปที่ 4. 4 บริเวณบ้านชาวนา ที่เกตุริ จ.สตูล

รูปที่ 4. 5 ลานเลี้ยงนกเขาชาวบ้านที่บางปลาหมอ จ.ปัตตานี

ส่วนการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมรวมกลุ่มระหว่างบ้านก็มีให้พบเห็นเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่นที่หมู่บ้านชาวประมงเรือเล็กริมน้ำที่บางปลาหมอ จ.ปัตตานี ซึ่งพบว่าพื้นที่รวมของแต่ละกลุ่มบ้านเป็นลานสำหรับประกอบกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เช่น ลานเลี้ยงนกเขา เป็นต้น

บ้านมาเลย์พื้นถิ่นในพื้นที่มาเลเซีย

การวางผังบริเวณของบ้านมาเลย์พื้นถิ่นนั้นอาศัยหลักของความเชื่อทางศาสนาและความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่เป็นเกณฑ์ ลักษณะของผังบริเวณโดยรอบตัวบ้านจะมีการแบ่งแยกพื้นที่หน้าและหลังบ้าน ซึ่งตอบรับกับทิศทางของตัวบ้าน โดยสามารถสังเกตลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ได้ว่าพื้นที่หน้าบ้านจะประกอบด้วยพื้นที่ที่มีลักษณะค่อนข้างแคบ คือมี

ความเรียบง่ายและมีการประดับพื้นที่ด้วยการปลูกไม้ประดับหลายชนิด มีการใช้ไม้กระดาน ส่วนพื้นที่หลังบ้านจะประกอบด้วยพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเรือนครัวและห้องส้วม มีการปลูกพืชสวนครัว บางบ้านจะวางหลังบ้านหันไปทางที่มีแหล่งน้ำเพราะว่าครัวเป็นพื้นที่ต้องมีการใช้น้ำ จึงมีความสะดวกกว่าที่จะหันไปในทิศทางนี้ บางบ้านมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความเป็นหน้าบ้านและหลังบ้านเนื่องจากในอดีตเมื่อสร้างบ้าน หน้าบ้านจะหันเข้าสู่ส่วนที่เป็นทางเดินของหมู่บ้านและมัสยิด แต่ต่อมามีคนใหม่ตัดผ่านด้านหลังบ้านจึงได้มีการทำประตูและรั้วที่หลังบ้าน ในส่วนของครัวที่หันสู่หลังบ้านนั้นยังคงเป็นครัวอยู่ ยังคงมีสวนครัว แต่มีการนำไม้ประดับใส่กระถางมาตั้งบริเวณบันไดทางขึ้นครัวทั้งนี้เพื่อประดับให้ส่วนที่เป็นหลังบ้านสวยงามเช่นเดียวกับด้านหน้าบ้าน บ้านบางหลังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศาสนาที่มีผลต่อผังพื้น ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาบ้าน M3 ที่เจ้าของเป็น โศ๊ะอิหม่ามมีภรรยา 2 คน โดยตามหลักศาสนาอิสลามนั้นอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้ 4 คน จึงมีการสร้างเรือนเป็นลักษณะเรือนแฝด มีพื้นที่ใช้สอยเหมือนกันทั้ง 2 ข้างทุกประการ เพื่อแสดงความเท่าเทียมกันของภรรยาทั้ง 2 คน

รูปที่ 4.6 เปรียบเทียบลักษณะพื้นที่หน้าบ้านและหลังบ้านที่มีการปรับเปลี่ยนเมื่อสภาพพื้นที่โดยรอบเปลี่ยนไป

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังพบว่า การวางผังบริเวณนั้นมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัย จากการสำรวจสังเกตพบว่าบ้านทุกหลังมีการแบ่งแยกพื้นที่อยู่อาศัยออกจากพื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพโดยอาศัยการปลูกต้นไม้ที่ค่อนข้างหนาแน่นเป็นแนวกันระหว่างพื้นที่นา สวนยาง และพื้นที่บ้าน โดยพืชที่เลือกมาปลูกนี้จะเป็นพืชที่สามารถนำมาใช้รับประทานหรือใช้ประโยชน์ในการเป็นส่วนประกอบในการก่อสร้างของตัวเรือน

ภูมิสถาปัตยกรรม

จากการสำรวจพบว่าบ้านไทยมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้และบ้านมาเลย์พื้นถิ่นในพื้นที่มาเลเซียส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมที่สำคัญและคล้ายคลึงกัน ดังนี้

บ่อน้ำ จากการศึกษาโดยเขต (2543)กล่าวว่า เมื่อสร้างเรือนเสร็จมักจะนิยมขุดบ่อน้ำทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ หรือมุมด้านซ้ายบนเมื่อยืนหันหน้าออกจากตัวบ้าน โดยสังเกตทำเลในการขุดบ่อน้ำจาก สภาพแวดล้อมของพื้นที่ เช่น บริเวณที่มีหญ้าขึ้นในฤดูแล้ง มีจอมปลวก และใช้กะลามะพร้าวว่าทิ้งไว้ตลอดกลางคืนเมื่อหงายดูจะมีหยดน้ำเกาะอยู่ถือว่ามีความเหมาะสม เป็นต้น เรื่องของน้ำสำหรับการอุปโภคมีความสำคัญ แต่เดิมจะมีการขุดบ่อน้ำเพื่อนำน้ำได้ดินขึ้นมาใช้ ไม่นิยมเก็บน้ำฝน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้ส้วมซึม จึงทำให้น้ำบ่อกลายเป็นน้ำที่ไม่บริสุทธิ์เพียงพอสำหรับการบริโภค ปัจจุบันจึงมีการปรับตัวเพราะเนื่องจากภาคใต้มีฝนตกชุก จึงมีการนำน้ำฝนมาใช้ โดยมีการเก็บน้ำฝนจากหลังคาบ้าน โดยสร้างแท่งค้ำน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมไว้รองรับ

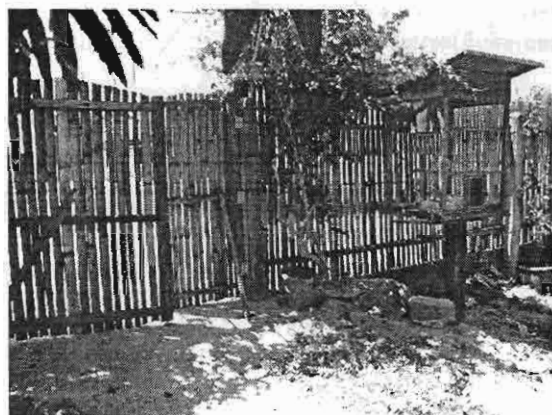

รูปที่ 4. 7 บ่อน้ำที่บ้านทอน จ.นราธิวาส

รูปที่ 4. 8 บ่อน้ำ ที่มาเลเซีย

รั้ว นิยมทำรั้วบ้านที่เป็นธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ พืชสวนครัวหรือแนวต้นไม้ ซึ่งมักเป็นไม้ยืนต้น ไม้ผลที่สามารถเก็บเพื่อรับประทานเป็นอาหารได้

รูปที่ 4. 9 รั้วบ้านทำด้วยไม้ไผ่และแนวต้นไม้

ที่เลี้ยงสัตว์ ในบริเวณรอบตัวเรือนจะมีกรงเลี้ยงนกเขาชวา และเลี้ยงแพะซึ่งชาวบ้านจะปล่อยให้เดินหาเศษอาหารกินเป็นการกำจัดขยะโดยวิถีธรรมชาติ นอกจากนี้ การเลี้ยงสัตว์จำพวก

เปิด ไม้ บริเวณใต้ถุนเรือนก็เป็นการกำจัดเศษอาหาร เศษพืชผักจากการประกอบอาหาร โดยจะถูกโยนทิ้งมาจากเรือนครัว ทำให้ได้ประโยชน์ทั้งเป็นอาหารสัตว์และเป็นการกำจัดขยะในครัวเรือน

รูปที่ 4. 10 การเลี้ยงนกเขาขาว บางปลาหมอจ.ปัตตานี

รูปที่ 4. 11 พื้นที่เลี้ยงไก่

เรือนข้าวเปลือกหรือขี้ข้าว บางบ้านอาจมีอาคารประกอบเพื่อประโยชน์ใช้สอยด้านการอาชีพ เช่นกระท่อมเก็บข้าวเปลือก ชาวบ้านเรียกว่า เรือนข้าวเปลือก (เขต, 2537) ลักษณะเป็นกระท่อมเล็กๆ ไม่มีหน้าต่าง หรือ อาจมี แต่จะมีขนาดเล็ก ยกพื้นสูง มุงสังกะสี และมีประตูเปิด-ปิด ด้านเดียว เรือนนี้เมื่อเลิกใช้งานหรือมีการสร้างเรือนข้าวเปลือกใหม่ก็จะยกให้ลูกชายไว้อยู่อาศัย

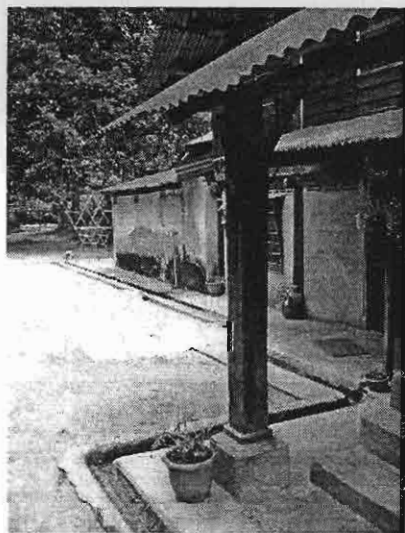

รูปที่ 4. 12 บ้านซำ

รูปที่ 4. 13 เรือนซำเปลือยที่ถูกดัดแปลงเป็นบ้านที่ อ.เกาะ จ.สตูล

ร่องระบายน้ำ ในเรื่องของการระบายน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับพื้นที่ที่มีความชื้นสูง ผ่นตกชุก ทุกบ้านที่สำรวจจะมีการคำนึงถึงการระบายน้ำ โดยขุดร่องน้ำไว้รอบบ้านเพื่อระบายน้ำฝน เพื่อไม่ให้ไหลเข้าไปในพื้นที่ใช้งานใต้ถุนเรือน ในส่วนของน้ำที่มาจากครัวและห้องน้ำจะทำเป็นรางให้น้ำไหลไปสู่บริเวณสวน หลังบ้าน ซึ่งประกอบด้วยพืชสวนครัว เช่น ตะไคร้ โหระพา เติบ ฯลฯ ซึ่งมีผลประโยชน์ทำให้ต้นไม้เจริญงอกงาม อีกทั้งยังเป็นการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีธรรมชาติโดยใช้พืชช่วยดูดซับสิ่งปฏิกูลเหล่านั้น

รูปที่ 4. 14 ร่องระบายน้ำ

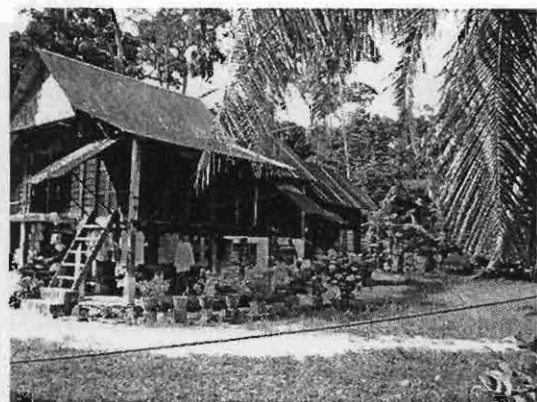
การศึกษาเปรียบเทียบ

จากการสำรวจพบว่าผังบริเวณบ้านของบ้านพื้นถิ่นมุสลิมทั้งสองพื้นที่ที่มีความคล้ายคลึงกันในการแบ่งผังเป็นพื้นที่หน้าบ้านและหลังบ้าน โดยพื้นที่หน้าบ้านจะมีลักษณะต้อนรับ

ผู้มาเยือน มีการตกแต่งจัดวางสิ่งต่างๆในลักษณะสวยงาม เรียบร้อย ยกตัวอย่างเช่น ไม้กระถาง
จำพวกไม้ดอกไม้ประดับ กรงนกเขา เป็นต้น ส่วนบริเวณพื้นที่หลังบ้านจะมีลักษณะที่แสดงความ
เป็นอยู่ของคนในบ้าน มีที่อาบน้ำ ส้วม มีการปลูกพืชผักสวนครัว มีที่เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

รูปที่ 4. 15 เปรียบเทียบพื้นที่บริเวณหน้าบ้านและหลังบ้านของบ้านไทย
มุสลิมพื้นที่4จังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปที่ 4. 16 เปรียบเทียบพื้นที่บริเวณหน้าบ้านและหลังบ้านของบ้านมาเลย์พื้นถิ่นในพื้นที่มาเลเซีย

นอกจากนี้ ผังบริเวณของบ้านพื้นถิ่นมุสลิมทั้งสองพื้นที่ สามารถแสดงคุณลักษณะของ
สถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน รวมทั้งแสดงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น คอบสนองการอยู่
อาศัย การใช้ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบกล่าวคือ มี
การสร้างบ้านแทรกตัวอยู่ระหว่างต้นไม้ ซึ่งต้นไม้เหล่านี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเป็น
อาหาร และใช้สร้างบ้านเรือนด้วย ในการวางตัวบ้านบริเวณพื้นที่รอบๆตัวบ้านที่มีลักษณะเป็นพื้นดิน
หรือพื้นที่ทรายจะได้รับการ ปัดกวาดให้เรียบและสะอาด ฝนที่ตกลงมาหรือน้ำจากการใช้สอยของ
คนก็สามารถซึมผ่านลงใต้ดินได้ พื้นที่ยกของบ้านหรือหมู่บ้านไม่สามารถที่จะบอกถึงขอบเขตได้อย่าง
ชัดเจน จะมีลักษณะของการซ้อนทับของการใช้พื้นที่ พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่สาธารณะเช่น บ่อน้ำ

ซึ่งลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่ของคนในหมู่บ้านในลักษณะด้อยที่ด้อยอาศัยและพึ่งพากัน เรื่องของน้ำสำหรับใช้ในการอุปโภคมีความสำคัญ แต่เดิมจะมีการขุดบ่อน้ำเพื่อนำน้ำได้ดินขึ้นมาใช้ ไม่นิยมเก็บน้ำฝน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้ส้วมซึม จึงทำให้น้ำบ่อกลายเป็นน้ำที่ไม่บริสุทธิ์เพียงพอสำหรับการบริโภค ปัจจุบันจึงมีการปรับตัวเพราะเนื่องจากภาคใต้มีฝนตกชุก จึงมีการนำน้ำฝนมาใช้ โดยมีการเก็บน้ำฝนจากหลังคาบ้าน โดยสร้างแท่งค้ำน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมไว้รองรับ

4.2.2 ผังพื้น การใช้พื้นที่ มวลและรูปลักษณะของมวล

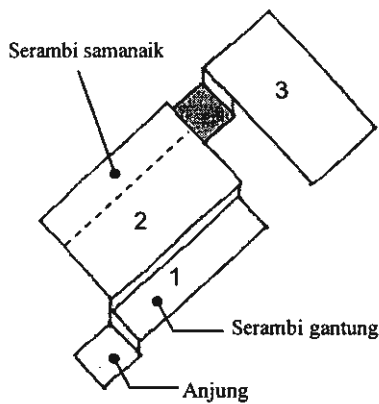
จากการศึกษาเปรียบเทียบเรือนพื้นถิ่นมุสลิมในทั้งสองพื้นที่พบว่ามีความเหมือนกันของแนวความคิดในการอยู่อาศัยที่มีระบบระเบียบและมีแบบแผน สะท้อนให้เห็นถึงการใช้อนุภูมิภาคในการอยู่อาศัยที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและคติความเชื่อทางสังคม ตลอดจนเทคนิคการก่อสร้างที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อลักษณะของรูปทรงของเรือนนั้นมาจากลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศและปัจจัยทางด้านสังคม โดยเฉพาะการนับถือศาสนาอิสลาม

ลักษณะของผังพื้นและการใช้สอยพื้นที่

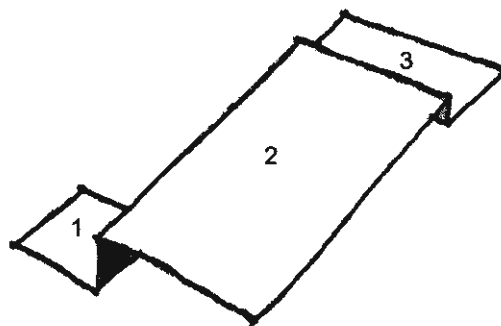
จากลักษณะของผังเรือนที่มีลักษณะโปร่งเพื่อให้ภายในเรือนมีการระบายอากาศที่ดี การแบ่งพื้นที่ใช้สอยของเรือนมุสลิมใช้ความแตกต่างของระดับพื้นเป็นตัวกำหนดการใช้งาน โดยใช้ในการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ การใช้เสื่อน้ำมันในการกำหนดขอบเขต การใช้ม่านในการแบ่งพื้นที่ใช้สอย กระทั่งการกันห้องในส่วนที่ต้องการความเป็นส่วนตัวสูง เป็นลักษณะที่พบเห็นในการแบ่งการใช้สอยของเรือนมุสลิมทั้งในมาเลเซียและไทย

แม้ว่าผังพื้นของเรือนพื้นถิ่นมุสลิมจะมีลำดับการจัดวางที่แตกต่างกันส่งผลให้มีรูปลักษณะของมวลโดยรวมที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสังเกตได้อย่างชัดเจนในรูปทรงของหลังคาแต่ในภาพรวมนั้น ผังพื้นของเรือนพื้นถิ่นมุสลิมสามารถแยกองค์ประกอบหลักได้เป็น 3 ส่วนได้แก่

1. ส่วนพื้นที่ด้านหน้า
2. ส่วนพื้นที่เรือนหรือแม่เรือน
3. ส่วนพื้นที่ครัว

รูปที่ 4. 17 ภาพแสดงองค์ประกอบหลักของผังพื้นในเรือนพื้นถิ่นมุสลิม ที่พบในประเทศมาเลเซีย (ดัดแปลงจาก Yuan: 1987)

รูปที่ 4. 18 ภาพแสดงองค์ประกอบหลักของผังพื้นในเรือนพื้นถิ่นมุสลิม ที่สำรวจพบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

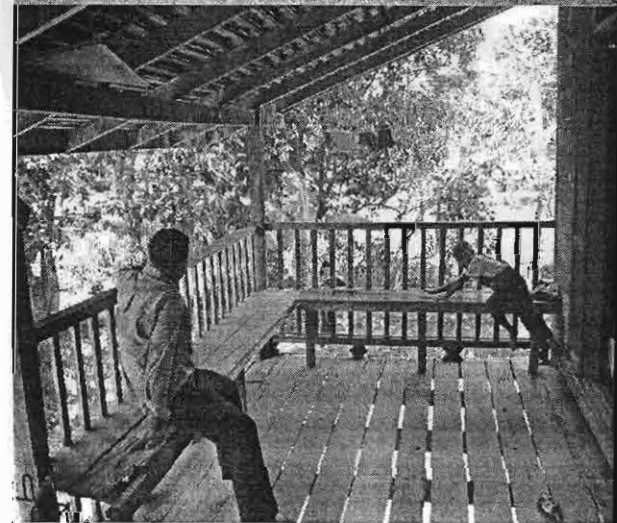
จากการสำรวจเป็นที่น่าสนใจพบว่าผังพื้นเรือนที่มีลักษณะดังรูปภาพที่ 4.17 นั้นจะมีหลังคาเป็นทรงจั่วปีกนก ในขณะที่ผังพื้นเรือนที่มีลักษณะดังรูปภาพที่ 4.18 จะมีหลังคาที่เป็นลักษณะอื่นเช่น บรานอ ปั้นหย่า และจั่ว โดยจากการสำรวจพบว่าเรือนที่มีลักษณะหลังคาแบบจั่วปีกนกก็มีลักษณะเด่นชัดขององค์ประกอบผังพื้นที่ทั้งสามส่วน และมีองค์ประกอบของชานหน้าเรือน (Serambi gantung) และชานด้านในเรือน (Serambi samanaik) โดยชานที่มีลักษณะเป็นชานหรือระเบียงมีหลังคาคลุมด้านหน้าเรือนมีลักษณะเป็นพื้นที่ยาวตลอดด้านหน้าเรือนและมีระดับพื้นที่ต่ำกว่าพื้นแม่เรือน พื้นที่ส่วนนี้มีลักษณะโปร่งโล่งเย็นสบายอากาศถ่ายเทสะดวก ส่วนชานด้านในเรือนมีลักษณะเป็นพื้นที่เอียงประสงคที่ต่อจากแม่เรือนโดยไม่แยกระดับ ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงคเช่นสวนคมนต์ (Yuan: 1987) และเป็นพื้นที่เชื่อมต่อไปถึงส่วนครัวโดยผ่าน Selang ชานในพื้นที่ด้านหน้าของเรือนมุสลิมอาจจะมีลักษณะที่ปรากฏแตกต่างออกไปเช่น บางเรือนพบพื้นที่รับแขกก่อนขึ้นตัวเรือนเรียกว่า Anjung เป็นพื้นที่ใช้รับแขกหรือใช้เป็นที่นั่งเล่นลักษณะกึ่งในกึ่งนอกบ้านของเจ้าของบ้านโดยมีลักษณะเปิดโล่งทั้งสามด้านและต่ำกว่าพื้นแม่เรือนประมาณ 1.00 เมตร บางเรือนพบทั้ง Anjung และ Serambi gantung เรียงตัวตามลำดับจากนอกเข้าสู่ในเรือน เป็นที่น่าสนใจว่าเรือนพื้นถิ่นมุสลิมในมาเลเซียยังคงรูปแบบของการมี Anjung ที่ชัดเจนกว่าที่พบในพื้นที่ของประเทศไทย เมื่อพิจารณาพื้นที่ทั้งสามส่วนอย่างละเอียดพบว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

ส่วนพื้นที่ด้านหน้า

เป็นพื้นที่รับแขกก่อนขึ้นตัวเรือน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แขกไม่ต้องเข้ามาในแม่เรือนหรือเรือนหลักและใช้เป็นที่นั่งเล่นลักษณะกึ่งในกึ่งนอกบ้านของเจ้าของบ้าน มีการระบายอากาศที่ดีและเป็น

พื้นที่เชื่อมต่อกับ พื้นที่ด้านนอกตัวเรือน โดยมีการลดระดับพื้นจากแม่เรือนประมาณ 1.00 เมตร (Yuan:1987) โดยปรากฏให้เห็นชัดเจนในเรือนที่มีลักษณะหลังคาแบบจั่วปีกนกในประเทศมาเลเซีย ซึ่งพื้นที่ส่วนนี้เรียกว่า Anjung จากการสำรวจภาคสนาม พบว่าแม้ว่าลักษณะแม่เรือนจะมีลักษณะของผังพื้นที่แตกต่างกันเพียงใด เรือนเกือบ ทุกหลังที่สำรวจจะมีส่วนของ Anjung อยู่ทางด้านหน้าของเรือนบริเวณทางขึ้นเรือนเสมอ

พื้นที่ด้านหน้าของเรือนมุสลิมที่สำรวจพบในประเทศไทยส่วนใหญ่ จะมีลักษณะที่ปรากฏแตกต่างออกไปคือมีลักษณะเป็นชานหรือระเบียงที่มีหลังคาคลุมด้านหน้าเรือนมีลักษณะเป็นพื้นที่ยาวตลอดด้านหน้าเรือนแต่ยังคงมีการแบ่งแยกจากพื้นที่ส่วนตัวเรือนด้วยระดับที่แตกต่างกัน

รูปที่ 4. 19 ภาพแสดงลักษณะการใช้พื้นที่ด้านหน้าของเรือน

ส่วนพื้นที่แม่เรือน

เป็นพื้นที่ที่มีการใช้สอยมากที่สุด โดยปกติจะมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยโดยการกั้นห้องในส่วนของ ห้องนอนซึ่งจะอยู่มุมใดมุมหนึ่งของตัวแม่เรือนด้วยฝาไม้ ซึ่งจะตีฝาห้องระดับเหนือศีรษะ เหนือขึ้นไปเป็น ช่องระบายอากาศสูงจรดแนวหลังคาทำด้วยไม้หรือไม้ไผ่สานซึ่งจะมีการทำ